

Динаміка назв знарядь, пов'язаних із підготовкою волокна до прядіння, у середньонадніпрянських говірок

Н. А. Жуган

Черкаський державний бізнес-коледж, м. Черкаси, Україна
Corresponding author. E-mail: nzhugan@ukr.net

Paper received 15.01.19; Accepted for publication 21.01.19.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2019-189VII55-15>

Анотація. У статті досліджено динамічні процеси в діалектній лексиці на позначення назв знарядь, пов'язаних із підготовкою волокна до прядіння, у середньонадніпрянських говірок. Здійснено зіставний аналіз репрезентантів, виявлених в українських середньонадніпрянських говірках, у різний час, визначено їхню функціональну активність з огляду на поширення в інших діалектних континуумах та кодифікацію в словниках української мови.

Ключові слова: Лексика ткацтва, семема, сема, лексема, реалія, середньонадніпрянські говірки.

Вступ. Мова – це динамічна система, розвиток якої найкраще можна простежити в лексиці. Лексичний склад української мови постійно збагачується за рахунок появи нових слів, запозичень, що репрезентує суспільно-економічний прогрес, та зникнення старих назв, оскільки вони, архаїзуючись, поступово виходять з активного вжитку. Особливо помітна динаміка лексики, пов'язаної з інтенсивними процесами в житті суспільства, віддзеркаленістю лексичної системи говірок й індивідуальною словотвірністю діалектоносіїв.

Аналіз останніх досліджень і результатів. Динамічні процеси на діалектному рівні, зокрема в різних тематичних групах, проаналізовано в працях Г. І. Мартинової [5], К. Д. Глуховцевої [2], М. О. Волошинової [1], Л. М. Тищенко [8], Г. Краєвської [4] та інших. Мало досліджені зміни в ткацькій лексиці, які проаналізовано лише на матеріалі східнословобожанських (І. О. Николаєнко) [7] та середньополіських говірок (Г. І. Гримашевич) [3].

Лексика народних промислів Середньої Наддніпрянщини, зокрема ткацтва, проаналізована лише фрагментарно. Саме тому системний аналіз та вивчення динамічних процесів у терміносистемі ткацтва на матеріалі середньонадніпрянських говірок є актуальним завданням сучасної української діалектології.

Мета статті. Простежити динамічні процеси в лексиці ткацтва в середньонадніпрянських говірках, що передбачає розв'язання таких завдань: на підставі польових записів встановити репертуар номенів на позначення досліджуваних сем та їхню функціональну активність; виявити залежність повноти репрезентації складників ткацького ремесла від їхнього призначення, віку інформантів і кодифікації в лексичній системі української мови.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використано такі методи: описовий, зіставний, лінгвогеографічний.

Джерельним підґрунтям дослідження є власні діалектні матеріали, зафіксовані під час експедиції протягом 2005 – 2008 рр. у говірках Черкаської, Полтавської, Київської областей, за спеціально розробленим питальником, а також діалектні, етнографічні та лексикографічні праці.

Виклад основного матеріалу. Ткацький промисел із середини ХХ ст. почав занепадати, тому й лексика ткацтва поступово зникає із говірок, залишаючись

лише в пам'яті діалектоносіїв. Перебуваючи у пасивному вжитку, лексеми поступово втрачають термінологічну семантику або й зовсім зникають.

Щоб встановити функціональну активність номенів ткацької лексики, у її складі вирізняємо: 1) власне терміни; 2) назви-субститути, що набули спеціалізованого значення; 3) вторинні описові найменування, виражені словосполученнями чи реченнями; 4) загальноновживані лексеми.

Для аналізу динаміки в ТГЛ ткацтва обрано найменування знарядь, пов'язаних із підготовкою волокна до прядіння.

Як засвідчує аналіз фактичного матеріалу, добре збережені в пам'яті діалектоносіїв назви на позначення станків і основного приладдя, використовуваного в ткацькому ремеслі. Так, репрезентанти семи 'станок, на якому б'ють коноплі': *бител'н'а* (Мд, Хл, Лп, Ан, Дв, Мск, Др, Бб, Тн, Дбр, Кр, Дв, Б, Ул, Вл, Рж, Влх, См, Жт, Тр, Нб, Гл, Зв, Мрп, Вн, Чв, Окс, Сгн, Глк, Мх, Ів, Сб), *бит'ил'н'а* (Тп), *би^{el}тел'н'а* (Бб), *би^{al}тел'н'а* (Тн, Мр, Ст, Дв, Зл), *ба^{el}тел'н'а* (Лз, Ан, Зл, Мд, Бб, ВБ, Мл, Зл), *бител'а* (Вр, Др, Мск), *битниці'а* (Мд, Лн, Кн, Бзб, Хл), *бител'ниці'а* (Хл, Лп, Дбр) – зафіксовано в більшості досліджуваних говірок. Її реалізують власне терміни ткацтва, про що свідчить ВТССУМ, де подані назви *бительня*, *бительниця* із семантикою «станок для первинної обробки льону, конопель», *битка* – «сільськогосподарське знаряддя для первинної обробки льону і конопель, подібне до терниці, але з ширшою щільною для мечика» [ВТССУМ, с. 77, 78]. Назви *бительня*, *терниця* представлено в рукописах 80-х років із говірок Черкащини: *Б'ється бетельнею, треться терницею* (с. Софіївка, Черкаського р-ну); *Тоді в бительню, поб'ють, потруть, тоді під ноги помнуть* (с. Яснозір'я Черкаського р-ну). Як термін ткацтва її засвідчено в полтавських говірках – *бе^{el}тел'н'а*, *бе^{al}тел'ниці'а*, *битка* [Ващенко, с. 15], *бителя* [Сиз., с. 11], у нижньонадніпрянських *битка* [Чаб., I, с. 86], у поліських *битниці* [Лисенко, с. 32] та у східнословобожанських: *битка*, *бительня*, *бительниці* [8, с. 65] говірок. Отже, репрезентанти на позначення семи 'станок, на якому б'ють коноплі' є власне термінами лексики ткацтва. Вони поширені в 78 % говірок досліджуваного ареалу. У кількох із них сему реалізує субститут *терниці'а* (18 %), що свідчить про стирання у свідомості діалектоносіїв відмінностей між станками для

первинного обробітку конопель (биття та тертя). У частині досліджуваних говірок назви не зафіксовано через втрачену інформацію про об'єкт (17 %). Так, наприклад, у рукописних записах 80-х років засвідчено: *Сушили горстки будь-де. Потім тіпали. Тіпали об дрючок. А тоді терниця була – перетерли* (с. Золотоношка Драбівського р-ну). Як бачимо, мовець пропускає відомості про те, що перед тим, як тіпати, коноплі ламали, тріпали об стовпи або дошку, били на бительні.

Неповну лексичну репрезентацію засвідчено на позначення частин бительні. Зокрема, реалізацію семи 'ніжка бительні' зафіксовано лише в 11 говірках. Серед засвідчених лексем переважає назва *н'іжка* (Лз, Зв, Кр, ДВ, Ан) та її фонетичні й акцентні варіанти *ножка* (ВБ, Сгн, Вл, Хл, Гл, См), *н'іжки* (ДВ), *ножки* (Вл), що, ймовірно, мала термінологічне значення. Ці назви зафіксовані з термінологічним значенням у словнику Б. Д. Грінченка, де *ніжка* «ножка мебелі, снаряда» [Гр., с. 566]. Номени *итир* (ДВ), *с'тойка* (Сч), *козли* (Вл) є субститутами, запозиченими з виробничої лексики, що розширили своє значення, порівняймо: у ВТССУМ *козли* «колода на чотирьох похилих ніжках, що використовується в парі з іншою як підставка для чого-небудь», *итир* «циліндричний стержень із конічним або заокругленим кінцем» [ВТССУМ, с. 552, 1632]. Засвідчено найменування, що ілюструє прагнення мовця показати свої залишкові знання про реалію: *навхрест дві палиці* (Вл). Також у рукописах зафіксовано описову назву *дерев'яні ніжки* (с. Яснозир'я, Черкаського р-ну). Здебільшого інформанти відповідали, що сприймали це знаряддя в цілому і не розрізняли його частин. Як бачимо, репрезентанти цієї семи належать до загальноновживаних назв (19 %), деякі з яких набули спеціалізованого значення (3 %), та вторинних найменувань-словосполучень (1 %). У більшості досліджуваних говірок сема 'ніжка бительні' не реалізовано лексично, оскільки інформанти не вирізняють частин цієї реалії.

Маніфестанти на позначення семи 'ручка бительні' зафіксовано в 35 говірках, серед яких до власне термінів належить *ручка* (Лз, ВБ, Влх, Сгн, НБ, Зв, Вл, Хл, Кн, Кр, Мр, Тн, Жт, Сч, Пп, Вш, Ул, Ан), *меч* (Бзб), *меч'ик* (Мд, ВБ, Сгн, Вр, Мл, Гл, Зл, Мрп). Так, у «Словаре українського языка» подано *ручка* «рукоятка многих инструментов и орудий» [Гр., с. 90], у ВТССУМ це «частина предмета, за яку його держать чи беруть рукою» [ВТССУМ, с. 1280]; *меч*, *мечик* «дерев'яний ніж у терлиці» [Гр., с. 421], «дерев'яна ударна частина терниці» [ВТССУМ, с. 666]. У рукописах із говірок Черкащини на позначення цієї семи вжито лексеми *ніж*, *мечик*, *било* (Рукопис). Припускаємо, що оскільки інформатори не завжди розрізняли назв *бительні* і *терниці*, то й номінація їхніх частин могла не розрізнятися. Спеціалізованого значення набули субститути із суміжних виробничих сфер – *маховик*, *бич*, *депр'жак*; порівняймо: *держак* «рукоять, ручка» [Гр., с. 370], «деталь предмета (ручного інструмента і т. ін.), за яку його тримають; деталь механізму, приладу» [ВТССУМ, с. 286], *бич* «1. Палка; 2. Часть сукновального песта, при помощи которой онъ поднимается» [Гр., с. 59], «коротка частина

ціпа, якою б'ють» [ВТССУМ, с. 78]. Для найменування ручки бительні також засвідчено загальноновживані лексеми – *ломака*, *к'ілок*, *дрюч'ок*, *палиця*.

Неповний репертуар лексем виявлено для позначення поперечної перекладки між ніжками бительні. Частина з них набувають спеціалізованого термінологічного значення в текстах про ткацтво *поперечина* (Ан), *р'івець* (Вл), *р'івч'ак* (Шш, Вн), наприклад, у збірниках діалектних текстів із середньонадніпрянських говірок: *така дириг'яна колодочка довген'ка і такий йазв'чок довген'кий / р'івч'ак / і то так прибиває...* (Черк., с. 796). Субститути *колдоч'ка*, *ко'ритич'ко*, *от'верст'іє* розширили своє значення внаслідок асоціацій у діалектоносіїв з іншим предметами, наприклад, *колода* у ВТССУМ має семантику «обрубок товстої деревини з видовбаною серединою, що його використовують як ночви, вулик тощо» [ВТССУМ, с. 555]; її також засвідчено і в рукописах 80-х років говірок Черкащини: «*бительні виготовляли з колоди, яка кріпилась на дерев'яних ніжках*» (Рукопис). Оскільки інформанти забули назву цієї частини станка, то використовують її субститут, загальноновживану лексему *дрюч'ок* чи пояснюють описово словосполученням *палиця* з *жолобом* (Вл).

Подібну тенденцію спостережено й щодо реалізації семи 'щілина для мечика'. Серед субститутів лексеми виробничої сфери, що набули спеціалізованого значення – *р'івець* (Вл), *р'івч'ак* (Сб), *жолобок* (Вл), *корит'ач'ко* (ВБ), *ка'навка* (Вл); загальноновживані *шч'ілінка* (Лз), *д'іроцька* (Мл, Хл), *йямоч'ка* (Гл), *от'верст'іє* (Гр). У записах 80-х років із говірок Черкащини зафіксовано також номен *паз*: *Вздовж усієї колоди йде паз, в який вільно входить ніж* (Рукопис).

Отже, діалектоносії здебільшого не вирізняли частин бительні, тому й назви її складників збережені лише частково (переважно в інформантів найстаршого покоління). Нерідко їх заступили лексеми-субститути, пов'язані з виробничою сферою, оскільки інформанти, народжені в 30–40-х роках ХХ ст., хоч і виконували дії на цьому станку, але його частин уже не розрізняли або ж забули їхні назви.

На позначення знаряддя, на якому терли вже побиті й витрушені коноплі, в 40 досліджуваних говірках засвідчено термін *терниця* (Б, Лз, Мд, Хл, Гл, Дрб, Дбр, ВС, Мрн, Зл, Лзк, Зкр, Сч, Пп, Жт, Тн, Тр, Пр, Шш, Мр, Тп, Бзб, Бб, Лп, Мск, Дв, Мл, Кн, Лш, Влш, Глз, Окс, Чв, Ан, Мрп, Івх, Ів, Нст, Кл, Дм) та в одній говірці його субститут *т'іналка* (Чв). В інших говірках не зафіксовано лексичної реалізації цієї семи, оскільки мовці стверджували, що була лише бительня, на якій і били, і тіпали коноплі. Лексема *терниця* зі значенням «знаряддя для тіпання, тертя льону, конопель» засвідчена в словнику Б. Д. Грінченка та в тлумачному словнику сучасної української мови [Гр., с. 256–257; ВТССУМ, с. 1444], у рукописних записах із говірок Черкащини 80-х років ХХ ст., сучасних діалектних текстах та в інших говірках із цим же значенням: східнословобожанських [8, с. 64], полтавських [Ваш., с. 93], бойківських [Ониш., с. 285], західнополіських [Аркуш, П, с. 193].

На позначення частин терниці у 46 досліджуваних говірках зафіксовано маніфестанти, що реалізують

семи 'ніжка терниці' – ^н'іжка (Лз, Ан, Мрп), ^ножжка (Дм, Хл, Глз, Зл, ВС), ^ножжки (Мл); 'ручка терниці' – ^{меч} (Дм), ^{меч} ік (Мд, Зкр, Мрп), ^{руч} ка (Ан, Влш, Дбр, Лз, Сгн, Дрб, Хл, Глз, Мр, Бб, Тн, Жт, Зл, ВС, Пп), ^{де}'р'жак (Гл), ^{палиц}'а (Шш), ^{дру}'ч'ок (Дв, Пр), ^{бич} (Дрб); 'поперечна перекладина між ніжками терниці' – ^{перик}'ладина (Дм), ^т'іпал'н'а (Гл), ^р'івець' (Влш), ^р'івч'а'ч'ок (Дбр, Шш), ^{др}'у'ч'ок (Вл, Зл), ^{ка}'навка (Зл), ^{дошч}'е'ч'ка (Нб), ^{досточ}'ка (Дв), ^{коритич}'ко (Хл), ^{попе}'речина (Ан), ^{от}'в'ерс'т'ііе (ТР), словосполучення ^{дв}'і'доски (Тн); 'щілина для мечика' – ^{щч}'ілінка (Лз), ^р'івець' (Влш), ^д'іроць'ка (Нб, Хл), ^{ко}'ритич'ч'ко (Гл), ^{ка}'навка (Глз), ^{про}'гаїна (Кн), ^{ори}'вок (ВС). Неповнота репрезентації, подібність репертуару найменувань до частин бительні дає можливість підтвердити, що діалектоносії називали ці складники за схожістю їхньої будови або ж не розрізняли цих знарядь праці. Так, наприклад, у рукописних текстах М. Корнієнка із говірок Черкащини зазначено: *Терниця – дерев'яне знаряддя для перетирання конопель. Складається з ніжок, на яких паралельно одна до одної розміщено дві дощечки, що утворюють вузький жолобок, в який і падає мечик, закріплений в кінці дерев'яним кілочком. Мечик терниці тонший і гостріший від біла бительні*» (с. Шелепухи Черкаського р-ну). Окремі названі лексеми є термінами ткацтва, про що свідчить фіксація в інших діалектах, зокрема в східнословобожанському: *мечик* – «дерев'яна рухома частина терниці», *поперечина*, *перекладина* – «поперечна перекладина між ніжками терниці» [8, с. 66].

На позначення пристрою для чесання лише спорадично засвідчено терміни *'держалка* (Ан), *гре^м'б'інка* (Дм, ВС, Мрп), *ч'е^м'сало* (Ан), *ч'е^м'салка* (Ан), *дро^т'анка* (Жт) та двослівну назву *'дергал'на ш'ч'ітка* (Сч, Пп, Вн, ТР), що становить 11 % від говірок досліджуваного ареалу; і загальну назву *ш'ч'ітка* (Бб, Лз, Мд, Зл, Дрб, Влх, Хл, Вр, Гл, Кн, Глз, Мрп, Вл, Лн, Тн, Сгн, Дв, Мл, Кр, Окс, Ул, Пп, ДВ, Івх, Влш, Жт, Сч, Ст, Мх, Рж, Шш, Вн, ТР, Вш, Ів), *шч'ітки* (Зл), що набула спеціалізованого значення у 35 н.п., це становить 48 %. У рукописах засвідчено, що для чесання конопель використовували *гребінку*: *«Воно пом'яте, витрусить його гарно. А тоді гребінкою розчесать»* (с. Софіївка Черкаського р-ну). Про належність зазначених назв до терміносистеми

ткацтва свідчать фіксації в словниках української мови: *чесалка* «знаряддя для чесання, розчісування прядива, вовни тощо», *дергавка* «щітка для розчісування волокон», *гребінка* «довга пластинка з зубцями для розчісування волосся, куделі», *щітка* – «знаряддя для чищення, чесання, обмітання у вигляді плоскої колодки або дощечки з густо набитою на неї щетиною чи матеріалом, що замінює її» [ВТССУМ, с. 1600, 285, 260, 1639; Гр., с. 323]. Аналізовані лексеми притаманні й іншим говіркам, іноді в різних фонетичних варіантах: у нижньонадніпрянських говірках на позначення цієї реалії засвідчені *д'ьоргавка*, *д'ьоргалка*, *д'ьорганка* [Чаб., I, с. 306], у східнословобожанських говірках – *дерганка*, *д'ьорганка*, *дергвка*, *дергальна*, *гребінка*, *щітка* [8, с. 66], у бойківських говірках *дергачка* «дерев'яна щітка для чесання льону» [Ониш, с. 208], у західнополіських *дергалка* «пристрій з дошки, у яку вбиті високі цвяхи; використовувалося для чесання волокна» [Арк, с. 126], у гуцульських *дергавка* «щітка з високими залізними зубцями (для чесання волокна, льону, клоччя)» [4, с. 57].

Висновки. Про динамічні процеси, що відбулися в номінації знарядь, пов'язаних із підготовкою волокна для прядіння, свідчать неповнота лексичної репрезентації в говірках, часткове збереження давніх найменувань найважливіших знарядь ткацького ремесла, субституція термінолексем номенами із суміжних виробничих сфер чи загальновоживаної лексики, залежність репрезентації від віку інформантів. З огляду на це серед репрезентантів сем є давні термінологічні назви (*бител'н'а* та її фонетичні і словотвірні варіанти, *терниц'а*, *руч'ка*, *меч*, *меч'ик*, *н'іжка* та її варіанти, *'дергалка*, *гре^м'б'інка*, *ч'е^м'сало*, *ч'е^м'салка*), хоч здебільшого переважають лексеми-субститути, що набули спеціалізованого значення або загальновоживані найменування. Також у репертуарі репрезентантів наявні словосполучення й описові конструкції. Номен, що належать до терміносистеми ткацтва, перебувають у пасивному вжитку у зв'язку зі зникненням реалій, стиранням їх у пам'яті інформаторів та віковою категорією опитуваних (20–30-і роки народження), які мали непряме відношення до ткацького ремесла і виконували лише деякі етапи цього процесу (40–50 роки народження), що спричинило до неповноти фіксації діалектного матеріалу.

Умовні позначення говірок

Лн – Леонівка, Лщ – Ліщина Кагарлицький р-н; Кр – Карапиші Миронівський р-н; Дв – Дівички, Дм – Дем'янці Переяслав-Хмельницький р-н; Ул – Улашівка, Б – Буда Таращанський р-н; Нст – Насташки Рокитнянський р-н; Ів – Іванівка Ставищанський р-н **Київської обл.**; ВС – Великоселицьке, Чв – Чевельча Оржицький р-н; Зкр – Зікранці, Мрп – Мар'янівка Семінівський р-н; Лзк – Лазьки Хорольський р-н **Полтавської обл.**; Вл – Вільшана, Хл – Хлестунівка Городищенський р-н; Бзб – Безбородьки, Кл – Коломиці, Тп – Тополі Драбівський р-н; Жт – Житники, Тн – Тинівка Жашківський р-н; Влх – Вільховець, Мр – Моринці, Рж – Рижанівка Мх – Михайлівка Звенигородський р-н; Др – Драбівці, Глз – Гельмязів Золотоніський р-н; Бб – Бобриця, Кн – Кононча, Лп – Ліпляве Канівський р-н; Ст – Ступичне Катеринопільський р-н; Гл – Глушки, Зв – Завадівка, Нб – Набутів, См – Саморідня, Мрп – Миропілля Корсунь-Шевченківський р-н; Вн – Виноград, Пр – Парадівка, ТР – Товсті Роги, Шш – Шушківка Лисянський р-н; Івх – Івахни, Пп – Попудня Монастирищенський р-н; Ів – Іваньки Маньківський р-н; Вш – Вишнополь, Зел – Зеленьків Тальнівський р-н; ДВ – Доброводи, Окс – Оксанине Уманський р-н; Влш – Вільшанка, Сч – Сичівка Христинівський р-н; Вр – Вершаці, Мд – Медведівка, Мл – Мельники, Ан – Антонівка, Сб – Суботів Чигиринський р-н; ВБ – Велика Бурімка, Мск – Москаленки Чорнобаївський р-н; Лз – Лозоватка, Сгн – Сигнаївка Шполянський р-н **Черкаської обл.**; Дбр – Дібрівка, Глк – Голиково Новомиргородський р-н **Кропивницька обл.**

ЛІТЕРАТУРА

1. Волошинова М. О. Динаміка традиційної предметної лексики в українських східнословобожанських говірках : автореф. дис. канд. філол. наук : 10.02.01 / М. О. Волошинова. – Луганськ, 2014. – 19 с.

2. Глуховцева К. Д. Динаміка українських східнословобанських говірок : автореф. дис. канд. філол. наук : 10.02.01 / К. Д. Глуховцева. – К., 2006. – 53 с.
3. Гримашевич Г. Динаміка лексики ткацтва в середньо-польських говірках / Г. Гримашевич // Філологічний вісник уманського державного педагогічного університету ім. П. Тичини. – Умань, 2011. – С. 219 – 225.
4. Краєвська Г. П. Динаміка лексики бондарства в центральноподільських говірках / Г. П. Краєвська // Науковий часопис Національного педагогічного університету ім. М. П. Драгоманова : зб. наук. пр. Серія 10 «Проблеми граматики і лексикології української мови». – К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. 8 – С. 259 – 263.
5. Мартинова Г. І. Статичне й динамічне у фонетичній і фонологічній системах північних середньонадніпрянських говірок / Г. Мартинова. – Волинь – Житомирщина, 2010. – № 22 (2). – С. 201-209.
6. Ніколаєнко І. О. Динамічні процеси в складі ткацької лексики <https://docviewer.yandex.ua/view>
7. Тищенко Л. М. Структурна організація й динаміка побутової лексики південнословобанських говірок : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 [Текст] / Л. М. Тищенко. – К., 2002. – 410 с.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Аркушин** – Аркушин Г.Л. Словник західнополіських говірок : у 2 т. [Текст] / Г. Л. Аркушин. – Луцьк : Вежа, 2000. – Т. 1–2.
- ВТССУМ** – Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і гол. ред. В. Т. Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ “Перун”, 2005. – 1728 с.
- Ващенко** – Ващенко В. С. Словник полтавських говорів / В. С. Ващенко. – Х. : Вид-во Харк. ун-ту, 1960. – Вип. 1. – 107 с.
- Грінченко** – Грінченко Б. Д. Словарь української мови. / Б. Д. Грінченко – К., 1907 – 1909. – Т. 1 – 4.
- Лисенко** – Лисенко П. С. Словник діалектної лексики Середнього і Східного Полісся. / П. С. Лисенко – К.: Вид-во АН УРСР, 1961. – 72 с.
- Онишкевич** – Онишкевич М. Й. Словник бойківських говірок. / М. Й. Онишкевич. – К.: Наукова думка, 1984. – 196 с.
- Сизько** – Сизько А. Т. Словник діалектної лексики говірок сіл південно-східної Полтавщини / А. Т. Сизько. – Д., 1990. – 100 с.
- Рукопис** – Польові записи в говірках Черкащини у 80 – 90 рр. М. Корнієнка (рукопис, зберігається у Черкаському обласному краєзнавчому музеї)
- Чабаненко** – Чабаненко В. А. Словник говірок Нижньої Наддніпрянщини. / В. А. Чабаненко. – Запоріжжя, 1992. – Т. 1 – 4
- Черкащина** – Говірки Черкащини. Збірник діалектних текстів / Упор. Г. І. Мартинова, Т. В. Щербина, А. А. Таран. – Черкаси, 2013. – 881 с.

REFERENCES

1. Voloshinova M. O. Dynamics of traditional subject lexix in the Ukrainian Eastern Slobozhansky dialects: synopsis for the dissertation of the candidate of philological sciences: 10.02.01 / M. O. Voloshinova. – Lugansk, 2014. – 19 p.
2. Glukhovtseva K. D. Dynamics of Ukrainian Eastern Slobozhansky dialects: synopsis for the dissertation of the candidate of philological sciences: 10.02.01 / K. D. Glukhovtseva. – K., 2006. – 53 p.
3. Grimashevich G. Dynamics of weaving vocabulary in the Middle Polish dialects/ G. Grimashevich // Philological Journal of Uman Staet Pedagogical University named after P.Tychins. – Uman, 2011. – P. 219 – 225.
4. Kraevska G.P. Dynamics of Динаміка лексики соопер activity in the Central Podiilia dialects. / G. P. Kraevska // Scientific Journal of National Pedagogical University name after M.P. Drahomanov: digest of scientific works. Series 10 «The problems of grammar and lexicology of the Ukrainian language». – K.: NPU after M.P.Drahomanov, 2011. – Issue. 8 – P. 259 – 263.
5. Martynova G. I. Static and dynamic in the phonetic and phonological systems of the Northern Middle Dnieper dialects /G.Martynova. – Volun – Zhytomyr Region, 2010. – № 22 (2). – P. 201-209.
6. Nikolaenko I. O. Dynamic processes in the weaving lexis.- <https://docviewer.yandex.ua/view>
7. Tyshchenko L. M. Structural organization and dynamics of the household vocabulary of Souther Slobozhanky dialects: synopsis for the dissertation of the candidate of philological sciences: 10.02.01 [Text] / L. M. Tyshchenko. – K., 2002. – 410 p.

The cuttings title dynamics related to fiber preparation for weaving in Middle Dnieper dialects

N. A. Zhugan

Abstract. In this article the dynamics processes in the dialectal vocabulary, the designation of the names of instruments related to the preparation of fiber to weaving in the Middle Dnieper dialects have been investigated. A comparative analysis of the representatives identified in the Ukrainian Middle Dnieper dialects at different times has been carried out, their functional activity has been determined in view of the distribution in other dialect continuum and codification in the dictionaries of the Ukrainian language.

Keywords: Weaving vocabulary, *sememe*, *seme*, *lexeme*, *reality*, *Middle Dnieper dialects*.